

26A:2

Det har inte ansetts förenligt med regeln om skälig och rättvis avgiftsfördelning i 26 § va-lagen att påföra en redan förut ansluten fastighet ny anläggningsavgift enbart på grund av att äldre bebyggelse på fastigheten rivits och ersatts med ny.

Makarna S äger gemensamt en fastighet i Västervång, Trelleborg. Fastigheten ligger inom verksamhetsområdet för kommunens va-anläggning. Ett äldre hus på fastigheten revs 1974 och ersattes 1975 med ett nytt. Med anledning av den nya bebyggelsen påförde kommunen i räkning den 24 september 1974 makarna S anläggningsavgift enligt kommunens va-taxa med 7 150 kr, varav 4 000 kr utgör grundavgift, 2 500 kr schablonavgift för bostadsfastighet med enfamiljshus och 650 kr indexpåslag med 10 %.

Makarna S yrkade att Va-nämnden skulle fastställa, att de inte var skyldiga att utge den debiterade anläggningsavgifter utan endast det lägre belopp Va-nämnden kunde finna skäligt.

Kommunen bestred denna talan.

Makarna S anförde: De förvärvade fastigheten i maj 1974. På denna fanns då ett enfamiljshus utan källare, vilket uppförts omkring sekelskiftet. Fastigheten var ansluten till kommunalt vatten och avlopp sedan ca tjugo år tillbaka. Det gamla huset revs under augusti - september 1974. På våren 1975 var det nya huset, som är i 1,5 plan och saknar källare, klar. Det överensstämmer inte med principen om fördelning av avgiftsskyldigheten mellan fastighetsägarna, efter skälig och rättvis grund att av sökandena utta oreducerad avgift med hänsyn till dels att bruksrätt tidigare erhållits och avgift härför erlagts för 20 år sedan, dels att fråga är om sanering, varför reduktion av avgiften bör ske i enlighet med ett av gatukontoret uppgjort och till gatunämnden framställt förslag.

Kommunen anförde: I den gamla byggnaden på fastigheten fanns en golvbrunn och en köksvask, vilka tillsammans med husets stuprör var anslutna till kommunens va-anläggning. Denna utgjordes av ett kombinerat ledningssystem bestående av gemensam ledning för regn- och spillvatten. Det kombinerade ledningssystemet skall vara utbytt mot duplikatsystem före 1976 års utgång. Makarna S beviljades den 21 maj 1974 byggnadslov för uppförande av ett enfamiljshus med garage på fastigheten. Det gamla huset revs i samband med nybyggnaden. Med anledning av denna lades en ny kombinerad ledning till vilken fastighetens dag- och spillvattenledningar anslöts. Vid förestående övergång till duplikatsystem kan nuvarande avloppsledning användas som dagvattenledning. Makarna S har uppgett, att anläggningsavgiften betalats för 20 år sedan. Någon sådan avgift har emellertid inte erlagts, eftersom kommunen först 1963 fick en taxa för anslutning till och begagnande av den allmänna va-anläggningen. Däremot har dels ett s k kloakbidrag, dels ersättning för läggning av kloakservis erlagts. Dåvarande ägarens till fastigheten - A.A. - betalade

1953 sammanlagt 278 kr 88 öre härför. Någon ersättning därutöver har kommunen inte uppburit. Fastigheten anslöts till vatten och avlopp i april 1953. Kommunen anser inte att fastigheten förvärvat en anslutningsrätt genom A.A:s betalning. I vart, fall utgör denna ringa ersättning inte skäl för reduktion av nu debiterad anläggningsavgift. Gatunämndens beslut vilar på skälig och rättvis grund, följer gällande praxis och är fattat i full överensstämmelse med reglerna i gällande va-taxa. Kommunen har inte antagit Svenska Vatten- och Avloppsverksföreningens (VAVs) reduceringsnormer.

Va-nämnden yttrade:

Enligt lagen (1970:244) om allmänna vatten- och avloppsanläggningar (VAL 1970) är huvudman för allmän va-anläggning berättigad att genom avgifter från ägare av fastigheter vilka brukar anläggningen bereda sig täckning för nödvändiga kostnader för anläggningen. I 26 § VAL föreskrivs att avgiftsskyldigheten skall fördelas mellan fastigheterna efter skälig och rättvis grund. Vidare stadgas i 27 § bl.a. att avgift skall utgå enligt taxa som huvudmannen utformar i överensstämmelse med de grunder som anges i lagen, att avgift kan utgå som engångsavgift och periodisk avgift och att engångsavgift inte får sättas högre än att den svarar mot fastighetens andel i kostnaderna för anläggningens utförande.

Makarna S har gjort gällande att det är oförenligt med principen om avgiftsfördelning efter skälig och rättvis grund att utta oreducerad avgift av dem. De har däremot förklarat sig beredda att utge det lägre belopp, som Va-nämnden kan finna skäligt. Deras talan får härvidlag förstås så att de, om Va-nämnden skulle finna att inget belopp är skäligt, skall vara helt befriade från avgift.

Innebörden av regeln om avgiftsfördelning efter skälig och rättvis grund är bl.a. - såsom gällde enligt 1955 års lag (nr 314) om allmänna vatten- och avloppsanläggningar - att kostnaderna för anläggningen i dess helhet som regel skall fördelas på de särskilda fastigheterna i förhållande till dessas större eller mindre nytta av anläggningen med bortseende från huvudmannens kostnader för anslutning av varje särskild fastighet och för olika delar av anläggningen. Om emellertid i undantagsfall huvudmannens kostnader för att förse viss bebyggelse med vatten och avlopp är avsevärt högre eller lägre än normalt anpassas fördelningen av avgiftsskyldigheten med hänsyn till kostnaderna. Den omständigheten att äldre bebyggelse på en fastighet, som tidigare anslutits till va-anläggningen, rivs och ersätts med ny innebär inte utan vidare att fastighetens nytta av anläggningen ökar eller att huvudmannen åsamkas högre kostnader för fastighetens va-försörjning än för övrig bebyggelse. Ny engångsavgift kan därför inte påföras fastighet enbart på grund av att den äldre bebyggelsen ersätts med ny. Det förhållandet som här syns föreligga, att annan avgift än kloakbidrag och ersättning för servis inte erlagts vid den ursprungliga anslutningen föranleder inte till annan bedömning.

Kommunen har emellertid till stöd för sin talan åberopat, förutom att ny bebyggelse uppförts på fastigheten, att kommunen

i anledning av nybygget lagt en ny kombinerad ledning. Härför har kommunen uppenbart haft vissa kostnader. I målet har dock inte påvisats någon omständighet som enligt den ovan redovisade undantagsregeln medför att de aktuella kostnaderna skall bäras endast av viss fastighet eller viss grupp av fastigheter i stället för av va-kollektivet i dess helhet. Kommunen har således inte visat fog för sitt anspråk på anläggningsavgift enligt taxan. Det kan då inte anses skäligt och rättvist att ålägga makarna S att betala ens någon del av den debiterade avgiften.

Va-nämnden fastställde att makarna S inte var skyldiga att betala anläggningsavgift i anledning av nybebyggelsen på fastigheten.

Tre ledamöter var av skiljaktig mening och anförde: I målet är ostridigt att ny byggnad uppförts på tidigare bebyggd fastighet. I målet är vidare anført att tidigare ägare av fastigheten vid anslutningen till år 1953 erlagt en avgift av 278 kr 88 öre sannolikt till större delen utgörande ersättning för läggning av avloppsservis. Kommunen har vidare omlagt befintlig kombinerad avloppsledning i angränsande gata samt skall inom närliggande tid ha nylagt jämväl spillvattenledning för övergång till duplikatsystem. Därjämte har nya anslutningsledningar (servisledningar) anlagts som ersättning för gamla befintliga vilka blivit onyttiga. Kommunen har alltså företagit sådan ombyggnad av ledningsnätet som enligt 1955 års proposition angivits vara jämförbar med nyanläggning och vars kostnad därför får utgöra underlag för uttagande av engångsavgifter. Då den gamla servisledningen på grund av nybyggnaden ersattes med nya ledningar får den år 1953 erlagda servisavgiften anses vara avskriven och fastigheten därför jämförbar med sådan, för vilken inte erlagts anläggningsavgift. Principiellt överensstämmer alltså fallet med den av tredje lagutskottet i dess utlåtande nr 54/1970 behandlade frågan som framställdes i ett par motioner med yrkande "att oreducerad ny engångsavgift alltid bör få uttas av ny byggnad på förut bebyggd mark i de fall då förutvarande bebyggelsen blivit ansluten till va-nätet utan erläggande av någon anslutnings- eller motsvarande avgift eller mot endast obetydlig sådan" (sid 72). Anledningen till motionärernas fråga var uppenbarligen att propositionen (nr 118/1970) - på grund av va-utredningens förslag om rätt för huvudmannen att utta upprepade oreducerade anläggningsavgifter med minst 50 års tidsintervall - enbart behandlat frågan om "betydelsen av att engångsavgift har erlagts när det blir aktuellt att verkställa fastighetsreglering eller nybyggnad på fastighet" (prop. sid 105). Lagutskottets svar på frågan (sid 73-74) måste ges den innebörden att full anläggningsavgift - om förutsättningar i övrigt är för handen - borde få uttas då fastigheten tidigare inte erlagt någon sådan, medan "reducerad avgift" kunde förekomma om fastigheten på annat sätt exempelvis genom brukningsavgifter kan ha påförts viss andel i anläggningskostnaderna.

Anläggningsavgift - enligt praxis utgörande bidrag till det lokala rörnätets anläggande - kan uttas enligt olika modeller. Ett sätt är att via brukningstaxan påföra samtliga anslutna

fastigheter deras andel av årets ledningskostnader fördelade efter vars och ens "nytta". Härvid kommer anläggningskostnaderna (även för nyexploatering) att jämnt fördelas över hela va-kollektivet. Ett annat sätt som tillämpas har och som rekommenderats av Kommunförbundet bl.a. ur markpolitisk synpunkt är att vid nyanslutning (till ny- eller ombyggt ledningsnät) erlagga den fulla andelen av ledningskostnaden i form av ett engångsbidrag. För att åstadkomma samma skäliga och rättvisa fördelning av ledningskostnader i de båda fallen måste med tillämpning av tredje lagutskottets uttalande dylika engångsavgifter successivt (vid ledningsförnyelse) påföras även de vid taxans införande befintliga fastigheterna. Av praktiska skäl uttas avgiften vid nybyggande på fastigheten.

Om inte makarna S:s fastighet påförs sin andel av kostnaden för det allmänna ledningsnätet kommer denna kostnad via brukningstaxan påföras övriga fastigheter inom verksamhetsområdet, alltså även dem för vilka tidigare erlagts anläggningsavgifter enligt taxebestämmelserna. Dessa senare fastigheter kommer då att påföras ett högre bidrag än vad motsvarar deras andel i kostnaden för det allmänna ledningsnätet samtidigt som makarna S:s fastighet slipper undan med en mycket blygsam andel av dessa kostnader. Detta är än mer oskäligt som kostnader för servisledningarna - som nog uttas genom grundavgifter - uteslutande förorsakats av byggnaden på makarna S:s fastighet. En kostnadsfördelning enligt ovan kan inte bedömas vara skälig och rättvis enligt va-lagens § 26 och synes dessutom strida mot såväl lagens § 27 som den kommunala likställighetsprincipen. Även om fastigheten inte fått ökad nytta av anläggningen eller huvudmannen inte förorsakats högre kostnader för fastighetens va-försörjning än för övrig ny bebyggelse, vilket inte heller påstås, kan konstateras att huvudmannens kostnader är i princip likvärdiga med dem vid nyexploatering och erläggande av lika berättigat som vid dylik bebyggelse. I va-lagen eller dess kommentarer och förarbeten finns ingenstades angivet eller antytt att en fastighet som anslutits före va-taxans införande för framtiden skall vara befriad från erläggande av anläggningsavgift. Tvärtemot anger tredje lagutskottet att fastighet, för vilken inte betalats anläggningsavgift, i förekommande fall, har att erlagga sådan. Makarna S skall därför som ägare av fastigheten påföras anläggningsavgift i likhet med ägare av annan till ledningsnätet anslutande nybebyggelse för vilken tidigare inte erlagts sådan avgift. Av anförda skäl ogillar vi makarna S:s fastställsetalan.

Beslut: 1977-06-07, BVA 34

Mål nr: VA 108/65